

Pomoč kristjanov.

I.

V začetkom šestnajstega stoletja, v ónih žalostnih časih, ko so Turki pustošili naše slovenske kraje, prebivala je ne daleč od vélike ceste, ki pelje preko Gorjancev proti Ljubljani, v malej koči uboga družina. Živili so se ob delu svojih rok; obdelovali so malo polja ter vinograd, kar jim je dajalo le pičlega užitka. A vender so bili pri vsem tem zadovoljni in blagoslov božji jih je spremljal povesod.

Po trudapolnem delu po leti nastopila je bogata jesen s svojimi darovi; prav prijetno je bilo, ker je bilo vsega v obilici na polji in v vinogradih. Samó jedna skrb je grenila veselje vsakemu, in ta je bila turška sila. Večkrat so bili Turki vže oplénili in požgali mesta in vasí, pokončali polja in vinograde, ter odvedli s seboj ujete kristjane. Kaj tacega se je bilo bati tudi letos. Pripovedovalo se je bilo vže poprej, da se bode jeseni najbrže treba braniti proti Turku, ki ga je običajno prihajalo „kot listja in trave.“

Nekega večera vrača se gospodar naše koče iz vinograda proti domu. Vreme je lepo jasno in obilo zvezdic se blesti na nebu. Še predno zazvoni „zdravo Marijo“ zapazi naš gospodar na Gorjancih velik krés in kmalu na Kočevskih hribih drugega in tretjega. Kaj to pomeni, vedel je dobro. Bližala so se namreč turška krdela čez Belokranjsko preko Gorjancev; da bi ljudjé bili pripravljeni na pretečo jim nevarnost, goreli so kresovi. Naš gospodar pride domóv ter pové takój ženi, da jim je v kratkem pričakovati turških gostov. Vsi se ustrašijo ter ne vedó, kam bi se dejali. Zna se, da je najbolj skrbelo gospodarja samega. S težkimi žulji si je postavil kočó in mirno živel v njej s svojo družinico, a zdaj naj pride kruti Turek tudi do njegove koče, da mu jo zažgè in pripravi njega in njegovo družino na beraško palico. V teh skrbeh siromak ni vedel drugje iskati pomoči kakor v molitvi. Pokleknili so vsi okolo pečí, in molili „rožni venec.“ Prosili so nebes Kraljico naj jih varuje hudega, naj jih čuva v tej pretečej nevarnosti.

Bleda luna se prikaže iznad Gorjancev kakor bi hotela pogledati, kaj se godi takraj gorâ, in videti véla lica ubogih Dolenjcev. Kresovi pa so jeli polagoma ugaševati liki svečice na jesenskih grobovih. —

II.

Poglejmo nekaj let nazaj. Pod Gorjanci stalo je na samem veliko kmetsko poslopje imovitega kmeta, Gradjana po imenu. Daleč na okolo slovela je njegova kmetija. Ko so prihajali Turki na Dolenjsko v „gostí,“ ustavili so se vselej pri njem ter mu niso nič žalega storili, ker se je znal proti njim dobro vésti. Ko je prišla grozovita turška druhal, odprl jej je vse svoje shrambe in kleti, da so pili in jedli, kolikor so hoteli, samó da njemu niso storili nič žalega. Bil je pa Gradjan pobožen in bogaboječ kmet. V kotu vélike sobe je imel v lepem oltarčku podobo Matere Božje, katero je z veliko pobožnostjo častil. Turki so se mu čudili in ga zaradi tega tudi zasramovali, a vender mu niso storili žalega.

Nekoč, ko so se Turki, od kristjanov premagani, vračali domov, oglasé se zopet pri Gradjanu. V svojem gnjevu nad kristjani, norčujejo se tudi nad podobo Matere Božje ter jo vržejo iz kota; jeden jo celó z nogu sune, ali v tem trenutku britko zaječi. Gradjan pobere podobo in ne reče ničesar. Naglo ostavi hišo, da bi se ne razjezil ter še bolj ne razdražil krutih Turkov. Ker ga dolgo ni bilo nazaj, začnó Turki razgrajati ter razbijati pohoštvo. Gradjan boječ se, pokazati se Turkom, bežal je s podobo proti onem kraji, kder sta bila skrita mati in sin. A tisto noč se je zasvetil pod Gorjanci velik ogenj in vsa gospodarska poslopja Gradjanova so bila uničena v prah in pepel. Ljudjé, ki so iz daleč videli ta požar, križali so se ter jokajoč se ozirali k nebu in prosili pomoči. Gradjan je kar čez noč osiromašil; poprej tako bogat, bil je zdaj berač. Žena mu je kmalu potem umrla, sin je šel k ptujim ljudem, a on sam je komaj životaril. Ljudjé ga niso nič kaj radi imeli, ker so mislili, da je bil prijatelj Turkom in se ž njimi bratil. Dve leti pozneje je tudi on umrl, zapustivši sinu vse svoje premoženje — óno jedino, najdražjo mu podobo Matere Božje.

III.

Naš gospodar v začetku naše povesti ni nihče drug nego sin Gradjanov. Nekaj let po očetovej smrti, naselil se je v tem precej skritem kraji ter si napravil leseno kočó, kder je mirno živel ter pridno delal. Ljudij se je izogibal, ker mu niso bili na roke zaradi njegovoga rajnkega očeta. Živel je tedaj v samotnej koči s svojo družinico ter neumorno delal. Ono sveto podobo, dedino očetovo, obesil je na vnanjo steno svoje kočé, in kadar koli se je ozrl vánjo, dajala mu je ta podoba nek čuden pogum in zadovoljnost v vseh njegovih opravilih. V britkih urah vzdihoval je pred podobo: „Pomoč kristjanov, prosi za nas!“ —

Teden dni pozneje, ko so goreli kresovi po hribih, prikazali so se Turki vže na več krajih tákraj Gorjancev ter pokončavali vse, kar se je dalo pokončati. Ljudjé so se jim večinoma poskrili, ker takej druhali se ni bilo dobro ustavljati. Da-si so bili tu in tam gradovi, vender jim niso bili sami kos. Zbirali so se večjidel v glavnem mestu, katero jedino se je moglo Turkom postaviti v bran.

Tudi letos je šla velika turška tólpa proti Ljubljani in imela bi bila iti po vélikej cesti ne daleč od Gradjanove kočé. Ubogi ljudjé so ostavili svojo kočó ter se skrili v gozdno votlino, kakeršnih se po ónih krajih več najde. Napočil je dan in začuje se ropot konjskih kopit sém od vélike ceste. Kar je bilo bližnjega polja, poteptali in pokončali so vse, in baš iz ónih žalostnih časov imamo národen prigovor: „Kamor stopi turško kopito, tam ne vzraste več trava.“

Dva izmej Turkov pa kreneta na čilih konjih v stran po soteski, ki je pe-ljala do Gradjanove kočé. Gradjan je bil po nekem opravku prišel blizu kočé. Ko ugleda Turka, skrije se za plot, da bi ga ne zapazila. — „Ali tudi to gnezdo izpremeniva v pepel?“ pravi prvi. „Dajva je!“ reče drugi in vže se bližata h koči. Toda v tem trenutku ugleda prvi jezdec podobo na steni ter pravi: „Pustiva siromaku ta dom; glej to podobo na steni! Še se spominam, da sem nekđaj dolgo v nogi čutil bolečine, ko sem na Gorjanceih jedno tako podobo sunil.“ Ko sta pa naprej jezdila, bil je prvi jezdec globoko zamišljen in nič rad ni govoril. Spominal

se je in spominal nazaj na óna leta prve mladosti, in spomnil se je, da je tudi njega učila mati moliti pravega Boga. Bil je janičar izmej krdela kristjanskih otrok, ki so je Turki odveli s sebój, da so postali najhujši sovražniki kristjanov. Ves pot je premišljeval in le malo govoril. Ko so pa prišli blizu Ljubljane ter v taboru prenočevali, izginil je po noči preganjalec kristjanov — mladi janičar.

O njem Turki niso nikdar več izvedeli, kam je otišel in kaj je storil. A najbrže je popustil vero Muhamedanov ter se podal zopet v naročje prave katoliške vere, v katerej ga je nekdam poučevala njegova dobra in skrbna mati.

IV.

Turki so bili tepeni. Kolikor jih je še živih ostalo, vračali so se zopet proti Metliki in od tukaj domóv. Nazaj gredé pokončavali so po svoje starej navadi, kar so pustili poprej, in zgorela je marsikatera vas in na samem stoječa kočca. — Gradjanova družina je še vedno prebivala v gozdu, od koder je le gospodar včasih prišel pogledat, jeli so se vže vrnili Turki ali ne. Za nekaj dni čuje se vest, da so bili tepeni ter se vračajo domóv. Zopet se je vrnil v velikih skrbah za svoj dom v duplino. Zdaj je vzel s sebój tudi podobo Matere Božje, katero je bil zadnjč pozabil iz strahú, ko je zagledal Turka jezdití proti kočci. Ali ravno ta podoba je bila vzrok, da mu Turka nista zažgala kočce. Nesel jo je zdaj v podzemeljsko votlino. In ako bi bilo takrat moglo oko človeško pogledati v to ubožno skrivališče, videlo bi bilo tam ubogo družinico klečečo pred podobo Matere Božje molíti: „Pomoč kristjanov, prosí za nas!“

* * *

Nevarnost je bila pri kraji; Turek se je premagan vrnil preko Gorjancev.

Gradjanovi so se zopet vrnili v kočco stanovat. Bil je vže skoraj zadnji čas, da so prišli zopet v gorko kočco, ker jelo je vže mrzlo postajati in jesenske ptice so se vže jele oglašati pri kočci.

Prenesli so zopet ono podobo Matere Božje do kočce, a zdaj je niso več obesili na vnanjo steno, ampak obesili so jo na steno poleg peči, kder so se vsak večer zbirali v glasnej molitvi k nebeškej Kraljici.

Živeli so zopet srečno in zadovoljno na svojem malem posestvu, spominaje se, kako čudovito jih je rešila Marija, pomoč kristjanov. Ko je Gradjan umiral, poklical je svoje otroke k postelji ter jim dajal lepe nauke, naj nikolí ne pozabijo častiti svoje rešiteljice — Kraljice nebes. Podobo pa so iz velikega spoštovanja prenesli v bližnjo cerkvico, kder je mnogo let ostala. In kadar koli se je zopet bližala turška sila, zatekali so se ljudjé od vseh stranij v óno cerkvico k Materi Božjej in iz sto in sto grl se je glasila v nebo zaupna molitev: „Pomoč kristjanov, prosí za nas!“

Milan Šašelj.

